

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Delbetänkandet Hemlig dataavläsning – ett viktigt verktyg i kampen mot allvarlig brottslighet (SOU 2017:89)

Tullverket ser mycket positivt på betänkandet om hemlig dataavläsning. Som även redogörs för i betänkandet har de senaste årens tekniska utveckling liksom brotts- och samhällsutvecklingen i övrigt lett till att bl.a. Tullverket inte längre kan ta del av många av de uppgifter som man tidigare fick del av genom användande av straffprocessuella tvångsmedel som exempelvis hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation. Tullverket delar bedömningen i betänkandet om att orsaken till denna utveckling är den kraftigt ökade användningen av kryptering i kombination med att en mycket stor andel av kommunikationen idag sker via internet.

Att införa hemlig dataavläsning som ett nytt straffprocessuellt tvångsmedel bedömer Tullverket vara av mycket stor betydelse för myndighetens förmåga att effektivt kunna förebygga, bekämpa, utreda och lagföra allvarlig brottslighet.

Medverkan från operatörerna

I likhet med experterna från de brottsbekämpande myndigheterna i utredningen ser även Tullverket en överhängande risk för att hemlig dataavläsning inte kommer att bli ett effektivt straffprocessuellt tvångsmedel om det inte blir en skyldighet för operatörerna, som tillhandahåller allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationsnät, att medverka vid verkställigheten. Tullverket har redan idag erfarenhet av stora skillnader i operatörernas benägenhet att bistå myndigheten i fråga om andra tvångsmedel och hur detta kan få stora konsekvenser för effektiv brottsbekämpning. En frivillighet för operatörerna att medverka vid verkställighet av hemlig dataavläsning riskerar även att bli ett sätt att konkurrera om kunder, där det kan framstå som lönsamt att profilera sig som en operatör som inte bistår de brottsbekämpande myndigheterna.

Kravet på plats för att ta del av kameraövervaknings- och rumsavlyssningsuppgifter

Tullverket har förståelse för de överväganden kring integritetsaspekten som görs i betänkandet beträffande förslaget till krav på plats för att med hemlig dataavläsning ta del av kameraövervaknings- och rumsavlyssningsuppgifter. Tullverket ser dock en risk för att begränsningen med krav på plats gör hemlig dataavläsning svårt att använda om inte verkningsslöst för dessa ändamål. Redan idag finns emellertid en generell medvetenhet hos kriminella om lagstiftningens begränsningar avseende motsvarande krav på plats för hemlig rumsavlyssning och hemlig kameraövervakning. Tullverket anser därför att beslut om hemlig dataavläsning för dessa ändamål istället bör kopplas till person och inte plats.

Territorialitetsprincipen vid exekutiv jurisdiktion

Som redogörs för i betänkandet innebär Sveriges hållning vad gäller exekutiv jurisdiktion vid tvångsmedelsanvändning att svenska brottsbekämpande myndigheter inte har rätt att ta del av elektroniskt lagrade uppgifter om de är lagrade i andra stater, oavsett om ägaren eller innehavaren av informationen finns i Sverige eller om andra faktorer anknyter till Sverige. Inte heller om det är oklart var uppgifterna lagras har de svenska brottsbekämpande myndigheterna ansetts ha rätt att bereda sig tillgång till dem. Detta anges i betänkandet vara ett utflöde av den svenska tolkningen av territorialitetsprincipen vid exekutiv jurisdiktion.

Tullverket delar HDA-utredningens bedömning om att det finns starka skäl att nyansera denna hittillsvarande officiella svenska hållning. Detta gäller särskilt i de fall då det inte är känt och inte kan klarläggas i vilket eller vilka länder som de elektroniska uppgifterna lagras (loss of location). I annat fall bedömer Tullverket att det finns risk för att effektiviteten av HDA som hemligt tvångsmedel begränsas.

I likhet med HDA-utredningens bedömning anser Tullverket att Sverige bör aktivt arbeta för att få till stånd internationella överenskommelser i aktuella frågor och som ett första steg så snart som möjligt ratificera Europarådets konvention om IT-relaterad brottslighet.

Ärendets handläggning

I den slutliga handläggningen av ärendet har deltagit överdirektören Per Nilsson (beslutande), chefsjuristen Charlotte Zackari och verksjuristen Daniel Gottberg (föredragande).

TULLVERKET

Per Nilsson

Daniel Gottberg

Kopia till:

Fidep

VLS

KOM

BB